

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

OCTUBRE 2014 - MAIG 2015

Material didàctic elaborat per:

DRAC MÀGIC
CULTURA AUDIOVISUAL

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

FilmoTeca
de Catalunya

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

Blog

Elena Trapé

Material didàctic de la pel·lícula
Recomanada per a ESO

Índex

5	Fitxa tècnica
5	Sinopsi
5	Què treballem?
6	Continguts curriculars relacionats
7	Cinema i nous llenguatges audiovisuals
8	Proposta d'activitats
9	Adolescència en xarxa
10	Proposta d'activitats
11	L'autorepresentació des d'una perspectiva femenina
12	Proposta d'activitats
13	Glossari
13	Pel·lícules relacionades

Blog
 Elena Trapé
 Espanya, 2010
 88 minuts
 Versió original en castellà

Fitxa tècnica

Guió: Elena Trapé, Lluís Segura, Tomàs Aragay
Interpretació: Candela Antón, Anna Castillo, Lola Errando, Sara Gómez
Muntatge: Liana Artigal
Fotografia: Bet Rourich
Producció: Escándalo Films

Sinopsi

La història d'un grup de noies de 15 anys que decideixen quedar-se embarassades alhora fàcilment es podria convertir en un telefilm sensacionalista. Lluny d'això, *Blog* utilitza aquest pretext per acostar-nos als sentiments, els desitjos, les il·lusions i les pors d'un grup d'adolescents.

Què treballem?

- La introducció de nous llenguatges audiovisuals relacionats amb Internet en la cultura cinematogràfica.
- La vivència adolescent en xarxa.
- L'autorepresentació des d'una perspectiva femenina.

Material didàctic elaborat per:

Continguts curriculars relacionats

Àmbit de llengües

- Participació en interaccions orals, escrites i audiovisuals.
- Comprensió de missatges orals, escrits i audiovisuals.

Educació ètica i cívica

- Reconeixement de les finalitats informativa, exhortativa, expressiva, estètica i discursiva de la comunicació artística i visual.

- Identificació de recursos del llenguatge audiovisual utilitzats en els mitjans de comunicació (premsa, publicitat, televisió, Internet).
- Reconeixement i valoració del paper discursiu de la imatge en la societat actual.
- Actitud crítica davant les necessitats de consum creades per la publicitat i el rebuig dels elements de la publicitat que suposin discriminació de gènere, d'edat, física, social, cultural, racial, etc.

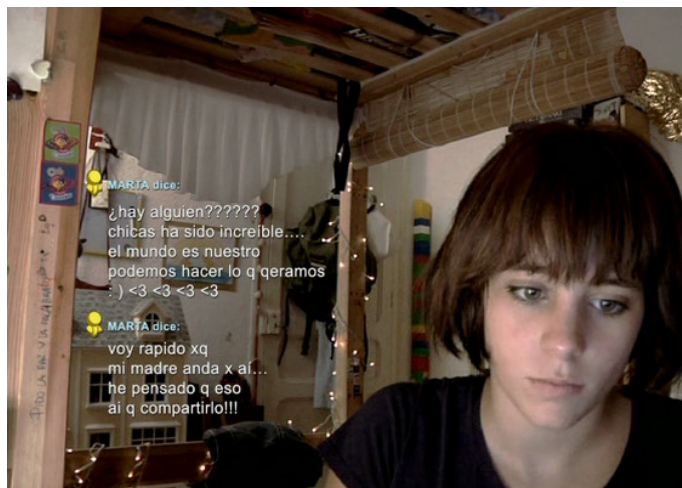
Material didàctic elaborat per:

Cinema i nous llenguatges audiovisuals

Noves tecnologies i nous llenguatges

Les noves tecnologies canvien el món en què vivim: canvien les relacions socials, el ritme i la velocitat de les nostres experiències. Permeten una immediatesa i una simultaneïtat que han afectat la manera com la societat s'organitza des del punt de vista social, polític, econòmic i artístic. La participació i l'acció ja no són necessàriament presencials, sinó que han ressuscitat en el seu vessant virtual, connectant persones d'arreu del món amb interessos comuns i multiplicant l'abast potencial de cada reivindicació.

Amb l'arribada d'Internet, el coneixement s'ha democratitzat i ha perdut el seu caràcter jeràrquic. Aquesta horitzontalitat permet que qualsevol usuari o usuària pugui crear contingut propi en línia. La normalització de l'hipertext, és a dir, del text travessat per altres textos com a suport de lectura predilecte incrementa el visionat fragmentari que ja existia amb la televisió. Ara, més que mai, mirem el món a través de les pantalles i en forma de càpsules instantànies amb punts de vista diferents. Tot això, és clar, s'ha vist reflectit en l'adaptació del llenguatge cinematogràfic als nous temps. El cinema, com a relat, és sensible a l'aparició d'aquests nous llenguatges. De la mateixa manera que la societat ha après a utilitzar noves eines comunicatives, el relat cinematogràfic ha viscut una adaptació a llenguatges més recents que han modificat la manera com es narra una història.

La càmera domèstica i la webcam

La multiplicitat de llenguatges es veu reflectida, per exemple, en la introducció de nous usos de la càmera. Pel·lícules com *El projecte de la bruixa de Blair* (1999) [REC] (2007) o *Monstruoso* (2008) experimenten amb càmeres domèstiques per crear un efecte d'espontaneïtat propi de les imatges poc professionals i dels documentals *amateur* i que simbolitza, precisament, aquesta facilitat d'accés de la societat actual a les tecnologies.

El film d'Elena Trapé també busca aquest resultat pur i sense intermediaris en la utilització de càmeres domèstiques, però no deixa de banda altres estratègies més properes a la manera com les adolescents d'avui en dia es comuniquen. Les protagonistes de *Blog* no escriuen cap diari, sinó que comparteixen els

Material didàctic elaborat per:

seus pensaments a través d'un videoblog i conversen per xat. Si la pel·lícula hagués estat filmada vint anys enrere, els recursos cinematogràfics que s'haguessin pogut emprar haurien estat, per exemple, la narració d'un discurs interior o de paraula escrita. No obstant això, un film que vol tractar els vincles d'amistat entre les adolescents d'avui d'una manera veraç no pot obviar la multiplicitat de canals de comunicació (xarxes socials, xats, blogs, etc.) que elles mateixes utilitzen.

Blog emprava una narrativa fragmentada. Es construeix a partir de relats subjectius de totes les protagonistes, de vivències i d'individualitats no contraposades, però diferents. L'ús de la webcam com a diari personal permet edificar un relat coral en què les adolescents protagonistes tenen veu per igual i expliquen la seva visió en igualtat de condicions. La càmera domèstica que acompanya les noies reitera aquest punt de vista particular de qui filma, i accentua la subjectivitat dels plànols i de la narració. La directora s'allunya de moralismes i mostra els diferents punts de vista, interpretacions i contextos que porten les protagonistes a treballar per un mateix somni comú, tot fent dels vincles d'amistat el centre de la narració.

Proposta d'activitats

- A la pel·lícula no es mostren bons ni dolents, ni innocents ni culpables. La impossibilitat d'assolir un coneixement ple i únic de la realitat ha portat molts realitzadors a desenvolupar els punts de vista múltiples en els seus films. La consciència que els relats sovint no tenen resolució possible té conseqüències en la manera com es construeixen les narracions. Proponem reflexionar sobre aquesta qüestió i pensar alguna altra pel·lícula on això passi. Valorar quin tipus de narració sembla més completa i complexa: la del punt de vista únic o múltiple.
- Pensar altres sèries de televisió, films o websèries que facin ús de les noves tecnologies per narrar les seves històries.
- Buscar informació sobre el projecte virtual Collpasus: Energy Risk Conspiracy (www.collapsus.com) per entendre el concepte transmèdia. Comentar quins formats audiovisuals hi apareixen i quina funció tenen.

Material didàctic elaborat per:

Adolescència en xarxa

Obviar les noves tecnologies a un film com *Blog* hagués estat falsejar l'experiència de les adolescents de les nostres coordenades mundials. Les noves tecnologies i els seus llenguatges han contribuït a la mediatització de les relacions socials, no només entre els individus més joves, sinó també entre un ampli segment de població. Aquesta tecnològització afecta tant les nostres relacions personals i professionals com la manera com ens relacionem amb altres agents socials com ara l'Estat i l'Administració. Els nous mitjans de comunicació van més enllà de l'enviament i la recepció d'informació i de l'esquema de comunicació clàssic: ens permeten participar, produir, reproduir i difondre continguts. Les xarxes socials faciliten l'intercanvi a temps real del flux social, és a dir, permeten la participació i l'acció a distància. Fan possible la simultaneïtat i la convivència d'una vida en línia i una vida fora de línia.

Més de 12 milions d'espanyols i espanyoles consten registrats a Facebook, dels quals es calcula que prop de 2 milions són menors d'edat. La comunicació d'avui en dia és interactiva: les transmissions de dades i les interconnexions augmenten exponencialment, i també ho fa la seva velocitat. Aquestes transformacions comporten canvis en la percepció del temps, de l'espai i de la matèria, però també en conceptes com ara l'amistat, la privacitat o la intimitat. Les protagonistes de *Blog* enregistren els seus pensaments

amb la webcam en la intimitat del seu dormitori per després compartir-los a la xarxa. La imatge ho domina tot i allò que no apareix en imatges no existeix. Elena Trapé ho explica així: "Elles pertanyen a una generació que està acostumada al continu enregistrament d'imatges". Els vídeos no tenen un destinatari en particular i, per tant, el destinatari últim serà l'espectador o espectadora mateixa.

Les xarxes socials són la finestra a través de la qual mirem i ens mostrem. Són un espai d'autorepresentació on hi ha lloc per tota mena de discursos. La particularitat de xarxes com Facebook o Twitter rau en la seva condició d'eines participatives i polifòniques, on es potencia la representació d'individualitats i rols tradicionalment invisibilitzats. El relat a les xarxes socials, com a *Blog*, es construeix des de la pluralitat de subjectivitats, en contraposició amb el punt de vista únic, universalitzant i autoritari.

Material didàctic elaborat per:

Proposta d'activitats

- Fer un esquema que reflecteixi l'acte comunicatiu tradicional, és a dir, que mostri la comunicació que es produeix quan dues persones parlen. Analitzar les diferències entre aquest esquema i els que correspondrien als següents actes comunicatius:

- Dues persones parlen a través d'un xat
- La televisió comunica un missatge als espectadors o espectadores
- Un amic vostre comparteix missatges al seu mur de Facebook

- Al film *La red social* de David Fincher se'ns mostra una escena on es diu: "Abans vivíem en granges, després en ciutats, i ara viurem a Internet!". Reflexionar a partir de les següents preguntes:

- Quines repercussions té viure a Internet?
- Quins avantatges i inconvenients hi veieu?
- Creieu important aprendre a fer conviure la vida virtual i la vida fora de línia?

- Reflexionar al voltant de tres nocions que han canviat de significat a partir de l'ús massiu d'Internet: l'amistat, la privacitat i la creativitat.

Material didàctic elaborat per:

L'autorepresentació des d'una perspectiva femenina

L'adolescència a la pantalla

L'adolescència ha estat tractada, tradicionalment, des d'una mirada externa. Productes audiovisuals de tot tipus, des de telesèries nacionals fins a *blockbusters* de Hollywood, continuen explotant estereotips sexistes i perpetuant-ne l'existència a través de la hiperrepresentació. Es tracta de productes destinats únicament a un públic adolescent, però on la seva veu no té cabuda.

Tanmateix, cada vegada es troben més relats on el punt de vista i de partida és la mirada del jove o la jove adolescent. Directores com Sofia Coppola o Céline Sciamma han realitzat pel·lícules que no són exclusivament per adolescents, sinó d'adolescents. A *Las vírgenes suicidas* de Sofia Coppola, per exemple, la veu i el poder recau en unes protagonis-

tes que ens transmeten tota la complexitat d'aquesta etapa vital. Altres realitzadors com Gus Van Sant (*Elephant*, *Paranoid Park*) o Lukas Moodysson (*Fucking Amal*, *Lilya 4-Ever*) també han sabut tractar els universos propis de personatges adolescents.

L'adolescència femenina a Blog

Elena Trapé ha donat autoritat absoluta a l'experiència adolescent i ha decidit deixar la figura de la mare, el pare i el professorat fora de camp. Les protagonistes destaquen per la seva complexitat, però també per la seva innocència, i s'allunyen dels estereotips adolescents que sovint arriben a la pantalla. Es tracta d'una visió sense moralismes o prejudicis. És un retrat naturalista de l'adolescència on el component sensacionalista de l'argument ha estat deixat de banda per apropar-se a la vivència femenina d'una edat i una època concretes. Es dona veu a les noies i s'evita el tractament alienat i la representació llunyana.

La tècnica narrativa emprada transmet proximitat i crea un fort vincle d'empatia entre les protagonistes i el públic. Per aconseguir veracitat en aquesta representació, la directora va instal·lar càmeres a les habitacions de les actrius durant sis mesos, durant els quals elles van

Material didàctic elaborat per:

poder enregistrar tot tipus d'improvitzacions. Així, la webcam recull moments íntims de cadascuna d'elles, de manera que la vida de les adolescents es presenta sense filtres ni intermediaris. Les motivacions i els desitjos de les protagonistes es suggereixen a través de la filmació domèstica, però en cap moment s'estableix un judici sobre les seves accions. Es deixen fora

les explicacions concretes de per què les joves actuen com ho fan, sense penalitzar-les ni justificar-les, i deixa els i les espectadors davant la impossibilitat de trobar una resposta única i tancada. *Blog* representa, d'una manera poc comú a la pantalla, l'experiència femenina de l'adolescència, l'amistat, la pèrdua i la descoberta de la sexualitat.

Proposta d'activitats

- Fer una llista de sèries, pel·lícules o programes de televisió protagonitzats per adolescents. Treballar: Quins temes es tracten? Es tracten de la mateixa manera en els diferents exemples? Us sentiu identificats i identificades amb els personatges? Creieu que responen a estereotips?
- Hi ha cineastes que han fugit dels estereotips de l'adolescència per representar-la des de la seva complexitat. Pel·lícules com *Las vírgenes suicidas* de Sofia Coppola, *Elephant* de Gus Van Sant, *This is England* de Shane Meadows o *Tomboy* de Céline Sciamma parlen de la pèrdua de l'innocència, de la recerca de la pròpia identitat i de l'experiència adolescent en general. Proposar el visionat d'algun d'aquests films i reflexionar:
 - Com són els i les protagonistes?
 - Com són les persones adultes que hi apareixen?
 - Com es narren les diferents històries?
- Portar a terme una petita recerca de títols mítics de la història del cinema que representen l'adolescència o la joventut, com ara *Rebel sense causa* (Nicholas Ray, 1955), *El graduat* (Mike Nichols, 1967) o *La ley de la calle* (Francis Ford Coppola, 1983). Analitzar quina visió es dona de l'adolescència i des de quin punt de vista es narra la història. Trobeu una evolució en les representacions? A què creieu que és deguda?

Material didàctic elaborat per:

Glossari

Blockbuster

Pel·lícula d'elevat pressupost de la qual els productors i els exhibidors esperen treure la màxima rendibilitat econòmica.

Camp / fora de camp

Els llenguatges audiovisuals estableixen sempre un joc de relacions entre allò que és mostrat i el que no veiem però sabem que hi és present, fora de camp. Aquest és un element clau per construir suspens, però també implica l'existència d'un punt de vista des d'on s'explica el relat. Malgrat les similituds, no s'ha de confondre amb la noció de quadre, aquell espai visible en la imatge. La posada en quadre és un acte de dir o mostrar alguna cosa, i el camp n'és una de les conseqüències. Contràriament al fora de camp, el fora de quadre no existeix fílmicament, perquè indica allò que no ha de ser vist. En canvi el fora de camp sí que existeix fílmicament perquè és l'espai que, malgrat no ser visible, el suposem com a extensió del que veiem, del camp visual.

Punt de vista

Expressió que té tres accepcions:

Punt de vista ideològic

Expressa una opinió sobre alguna cosa.

Punt de vista visual

Indica el lloc des d'on es veu el que mostra una imatge. S'identifica amb la mirada que ens dona a veure alguna cosa. En cinema hi ha dues fonts perceptives, una visual i una

altra sonora. Per diferenciar-les s'utilitza el terme ocultarització, que indica la relació entre el que mostra la càmera i el que veu un personatge. El terme auricularització s'aplica a la relació entre les informacions auditives i els personatges.

Punt de vista narratiu o focalització

Expressió utilitzada en narratologia per indicar la manera d'organitzar el saber narratiu de la instància narradora. Poden produir-se tres modalitats. Focalització zero, quan la instància narradora és omniscient; focalització interna, quan el saber queda restringit al punt de vista d'un personatge, i focalització externa, quan el saber és menor que el dels personatges.

Pel·lícules relacionades

Elephant

Gus Van Sant, 2003

Las vírgenes suicidas

Sofia Coppola, 1999

Fucking Amal

Lukas Moodysson, 1998

La red social

David Fincher, 2010

Band de filles

Céline Sciamma, 2014

Material didàctic elaborat per:

Dades de contacte

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 198/95

<http://blocs.gencat.cat/filmotecaescoles>

<http://www.filmoteca.cat/web/serveis-educatius/filmoteca-per-a-les-escoles>

Drac Màgic

merce@dracmagic.cat

T 93 216 00 04

www.dracmagic.cat